

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 111/2011-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. marca 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. Ľ. H., K., zastúpeného advokátom JUDr. T. P., K., pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 151/2010 z 30. novembra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. Ľ. H. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. januára 2011 doručená sťažnosť Ing. Ľ. H., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. T. P., K., pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 151/2010 z 30. novembra 2010.

Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ je odporcom v konaní o zvýšenie výživného pre jeho maloleté deti vedenom na Okresnom súde Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 27 P 300/2008. Počas súdneho konania sťažovateľ nadobudol presvedčenie, že sudkyňa konajúca vo veci je proti nemu zaujatá a porušuje požiadavku rovnakého postavenia účastníkov konania pred súdom, čo v konečnom dôsledku znamená, že nie je zaručené spravodlivé rozhodnutie vo veci. Na skutočnosti, ktoré svedčia jeho tvrdeniu, poukázal sťažovateľ v námietke zaujatosti, ktorú podal 29. marca 2010 a opätovne 7. mája 2010. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 7 NcC 10/2010 z 25. júna 2010 rozhodol, že sudkyňa konajúca vo veci nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania vo veci. Poukazujúc na uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 219/2010 podal sťažovateľ voči uzneseniu krajského súdu dovolanie. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Cdo 151/2010 z 30. novembra 2010 konanie o dovolaní sťažovateľa zastavil.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uviedol:

„Podľa názoru Ústavného súdu SR vysloveného v rozhodnutí II ÚS 136/08, ktorý je možno aplikovať i na môj prípad, je postup, ktorým súd odníma účastníkovi konania možnosť vyjadriť sa k dôkazu, ktorý súd vykonal a ktorý obsahoval zistenie významné pre jeho rozhodnutie a vytvorí tak dotknutému účastníkovi konania podstatne nevýhodnejšie podmienky na preukázanie svojich tvrdení, než akými disponuje druhý účastník konania, je nielen porušenie základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ale aj porušením princípu kontradiktórnosti a princípu rovnosti zbraní ako základných defíničných prvkov práva na spravodlivé súdne konanie

Mám vážne pochybnosti o tom, že sudkyňa reprezentuje nestrannosť súdu, ktorý má prejednať vec tak, ako to vyplýva z čl. 46, ods. 1 Ústavy SR a čl. 6, ods. 1 Dohovoru.

Podľa súdnej praxe Ústavného súdu sa nestrannosť defínuje ako neprítomnosť predsudku /zaujatosti/ a straníckosti.“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a zároveň žiada, aby ústavný súd „*vydal predbežné opatrenie, ktorým sa odloží vykonateľnosť uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 151/2010, zo dňa 30. 11. 2010*“.

Po vykonaní potrebného dokazovania súdnym spisom okresného súdu sp. zn. 27 P 300/2007 sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo Ing. E. H. vo veci namietaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46, ods. 1 Ústavy SR a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6, ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 151/2010, zo dňa 30. 11. 2010 porušené bolo.

2. Zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 151/2010, zo dňa 30. 11. 2010 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v čiastke 2 000,- EUR.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť trovy právneho zastupovania sťažovateľa.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Podmienky konania o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 20 a § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde, pričom nesplnenie všeobecnej alebo osobitnej podmienky je dôvodom na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namieta porušenie označených základných práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 151/2010 z 30. novembra 2010. Týmto uznesením, ako už bolo uvedené, rozhodol najvyšší súd o zastavení konania o dovolaní sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 7 NcC 10/2010 z 25. júna 2010, v ktorom krajský súd rozhodol o námietke zaujatosti proti sudkyni konajúcej vo veci starostlivosti o maloleté deti. Dovolanie sťažovateľa tak smeruje proti rozhodnutiu súdu

v merite veci, pričom využíva na spochybnenie rozhodnutia v merite procesné rozhodnutie týkajúce sa vznesenej námietky proti zákonnej sudkyni.

Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného uviedol:

„V danom prípade dovolanie smeruje proti uzneseniu, ktorým Krajský súd v Košiciach ako nadriadený súd (nie ako súd odvolací) rozhodol o námietke zaujatosti voči vec prejednávajúcemu sudcovi (§ 16 ods. 1 O. s. p.).

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 10a ods. 1 O. s. p. o dovolaniach proti rozhodnutiam krajských súdov ako odvolacích súdov rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky.

V ostatne citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku je upravená funkčná príslušnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky tak, že tento súd je príslušný rozhodovať o dovolaniach vtedy, ak je dovolaním napádané rozhodnutie krajského súdu vydané v odvolacom konaní. Zhodne stým je podľa § 236 ods. 1 O. s. p. spôsobilým predmetom dovolania len právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, teda rozhodnutie vydané v konaní o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa.

Rozhodovanie krajského súdu o námietke zaujatosti podľa § 16 ods. 1 O. s. p. nemožno považovať (zamieňať) za rozhodnutie odvolacieho súdu. Krajský súd v konaní o námietke zaujatosti rozhoduje ako nadriadený súd príslušnému okresnému súdu. Keď rozhoduje o tom, či sudca okresného súdu je alebo nie je vylúčený, koná tak nie na základe odvolania, ale na základe zákonom predpokladaného postupu: sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Rozhodovanie krajského súdu ako súdu nadriadeného sa deje v zmysle organizačných vzťahov vo vnútri sústavy súdov, teda nie v rámci inštančných vzťahov; na tieto zásadné rozdiely napokon veľmi jasne upozornil aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze zo 14. januára 2004 sp. zn. III. ÚS 164/03.

Podľa § 103 O. s. p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví (§ 104 ods. 1 prvá veta O. s. p.).

Z doposiaľ uvedeného je zrejmé, že Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný na rozhodovanie o dovolaní, ktorým bolo napadnuté predmetné uznesenie krajského súdu ako nadriadeného súdu, lebo sa tu nejedná o rozhodnutie, ktoré by bolo vydané v odvolacom konaní. Treba zdôrazniť, resp. aj zopakovať, že rozhodnutie nadriadeného súdu vydané v konaní o vylúčenie sudcu (§ 16 ods. 1 O. s. p.) je síce rozhodnutie konečné, ale je vynesené mimo rámca inštančného postupu; v takomto prípade krajský súd nekonal ani ako súd prvého stupňa a ani ako súd odvolací. Proti takému rozhodnutiu zákon nepripúšťa žiadny opravný prostriedok (teda ani dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok účastníka; vyslovený záver o chýbajúcej funkčnej príslušnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky platí preto i v prípade, že podanie - opravný prostriedok by sa neposúdil ako dovolanie, ale ako odvolanie). Ďalším záverom, ktorý z takéhoto stavu vyplýva, je, že nejestvuje žiadny funkčne príslušný súd, ktorý by mohol o takomto opravnom prostriedku rozhodnúť. Tieto závery sú v úplnej zhode s konštantnou judikatúrou zaujatou k danej otázke (porovnaj napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 20/97, publikované v časopise Zo súdnej praxe v čísle vydania /zväzku/ 4 ročník 1998 na strane 81. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 176/2009 z 13. novembra 2009).

So zreteľom na to, že dovolanie otca maloletých detí smeruje proti takému uzneseniu krajského súdu, kde nie je daná funkčná príslušnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (a ani žiadneho iného súdu) o ňom rozhodovať, nezostalo iné riešenie, než aby pre uvedený neodstrániteľný nedostatok podmienky konania bolo konanie o tomto opravnom prostriedku v zmysle § 104 ods. 1 v spojení s § 243c O. s. p. zastavené.“

Podľa ustanovenia § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v relevantnom čase (ďalej aj „OSP“) sú sudcovia vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Podľa odseku 3 citovaného ustanovenia dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci.

Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

Podľa § 15a ods. 2 OSP účastník môže uplatniť námietku zaujatosti podľa odseku 1 najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide, alebo do 15 dní, odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený.

Podľa § 15a ods. 3 OSP v námietke zaujatosti musí byť uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, a kedy sa účastník podávajúci námietku zaujatosti o dôvode vylúčenia dozvedel. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti námietky zaujatosti, súd neprihliadne; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Podľa § 16 ods. 1 OSP súd predloží vec nadriadenému súdu s vyjadrením sudcu na rozhodnutie o námietke zaujatosti do 15 dní od jej podania.

V zmysle citovaného uznesenia sa námietka zaujatosti sudcu predkladá nadriadenému súdu, ktorý v tomto prípade nerozhoduje ako súd odvolací, a ani rozhodnutie o námietke zaujatosti nemá povahu rozhodnutia odvolacieho súdu ako rozhodnutia, proti ktorému Občiansky súdny poriadok výlučne pripúšťa v zmysle § 236 až § 239 použitie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku. Krajský súd ako nadriadený súd bol oprávnený s konečnou platnosťou rozhodnúť o námietke zaujatosti vrátane otázky, či sa námietka zaujatosti týka len okolností, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prerokúvanej veci. Kvalifikovanie rozhodnutia o námietke zaujatosti ako uznesenia, proti ktorému Občiansky súdny poriadok nepripúšťa dovolanie najvyšším súdom, posúdil ústavný súd ako taký dôvod pre jeho rozhodnutie, ktorý je v súlade s citovanými uzneseniami Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre tiež uvádza, že postup a rozhodnutie súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej procesnoprávnej úpravy, v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Preto postup a rozhodovanie najvyššieho súdu v zmysle platného a účinného všeobecne záväzného

právneho predpisu v žiadnom prípade nemôže mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv sťažovateľa, pretože nie je arbitrárne ani zjavne neodôvodnené.

Ústavný súd k sťažnosti ešte poznamenáva, že postup a rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré podľa názoru sťažovateľa nie je v súlade so všeobecne záväzným právnym predpisom, je skutočnosťou, ktorá poskytuje sťažovateľovi možnosť napadnúť rozhodnutie vo veci samej odvolaním. Ďalej k veci ešte dodáva, že realizácia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 a nasl. ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je zabezpečená aj v rámci dovolacieho konania (§ 237 OSP).

Ak preskúmanie namietaného postupu, resp. rozhodnutia všeobecného súdu v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, reálnosť ktorej by bolo treba preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, ústavný súd považuje takúto sťažnosť za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, II. ÚS 104/04).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd posúdil sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú a odmietol ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2011